

7. IT odborníci

Stále větší digitalizace ekonomiky vyžaduje rostoucí počet IT specialistů. Za posledních deset let vzrostl podíl IT odborníků na celkovém počtu zaměstnanců v České republice přibližně 1,3 krát, přesto jich tu je stále nedostatek. 29 % podniků, které zaměstnávají IT odborníky, uvedlo, že měly v roce 2022 volná místa, pro které bylo těžké sehnat ICT odborníka/(y) s odpovídajícími znalostmi a dovednostmi. Tyto problémy trápí 41 % velkých podniků zaměstnávajících IT odborníky a dokonce tři čtvrtiny podniků z IT oboru.

Hlavní zjištění

- V roce 2022 zaměstnávala IT odborníky pro své potřeby **pětina firem. Tito odborní zaměstnanci tvořili 3,4 %** všech zaměstnaných osob v podnicích s 10 a více zaměstnanci v ČR. Jejich podíl na celkové pracovní síle je nepatrně vyšší ve velkých podnicích s více než 250 zaměstnanci, kde tvoří 3,8 % všech zaměstnanců. Nejvíce IT odborníků nacházíme tradičně v odvětvové sekci CZ-NACE J Informační a komunikační činnosti, zvláště pak v oboru činnosti v oblasti IT, **kde IT odborníky zaměstnává 89 % podniků**. Na všech zaměstnancích ve výše zmíněném odvětví se tito **IT odborníci podílí 54 %**.
- Počty IT odborníků zaměstnaných v podnicích v Česku se za posledních 10 let měnily jen velmi pozvolně. Před deseti lety tvořili ICT specialisté 2,6 % z celkového počtu zaměstnanců v podnicích s 10 a více zaměstnanci, v roce 2022 byl jejich podíl 1,3krát vyšší. **Nejvyšší nárůst podílu IT odborníků je patrný ve velkých podnicích, v porovnání se situací před 10 lety se zvýšil 1,8krát**, zatímco v malých firmách se podíl IT odborníků na celkovém počtu zaměstnanců drží stabilně kolem 3% hranice.
- Ve srovnání s ostatními zeměmi EU¹ byly podniky působící v ČR v zaměstnávání ICT odborníků v roce 2022 mírně **pod evropským průměrem, který činí 21 % podniků**. IT odborníky zaměstnává nejvíce podniků v Dánsku, na Maltě nebo v Belgii (v každé zemi více než třetina podniků). Pokud bychom porovnávali jen situaci ve velkých podnicích s více než 250 zaměstnanci, byly by za rok 2022 velké české firmy v zaměstnávání ICT odborníků na nadprůměrném devátém místě (83 %), průměr EU27 v této velikostní kategorii byl 78 %.
- Vzhledem k tomu, že více než 80 % firem v ČR nezaměstnává specialisty na IT, je pochopitelné, že **většina firem (70 %) si na úkony související s ICT najímá externí pracovníky** či živnostníky, kteří se na tyto činnosti specializují. Bezmála polovina podniků využívá na činnosti související s provozem a správou výpočetní techniky, softwaru a informačních systémů služby pouze od zaměstnanců externích firem. Celkový údaj za podniky silně ovlivňuje situace v malých firmách, kde nad všemi dalšími možnostmi převládá **využívání pouze externích IT odborníků (51 %)**. Středně velkých firem, které správu jejich ICT svěřují pouze externím pracovníkům, je 31 % a velkých podniků je jen 5 %.
- Tak jako u malých firem převládá odpověď, že úkony související s výpočetní technikou provádí pouze externí pracovníci, pak u velkých podniků dominuje odpověď, že **různé činnosti spojené s ICT vykonávají různí pracovníci - jak vlastní zaměstnanci, tak i externí pracovníci**. Uvádějí to tři čtvrtiny (76 %) velkých podniků s více než 250 zaměstnanci.
- Činnosti související s provozem a správou výpočetní techniky neprovádí 8 % podniků v Česku, nejčastěji jsou to malé firmy s 10 až 50 zaměstnanci, které často IT odborníky nezaměstnávají ani nenajímají.
- V průměru si téměř tři čtvrtiny podniků v EU (72 %) **na úkony související s ICT najímají externí pracovníky** či živnostníky, kteří se na tyto činnosti specializují a bezmála polovina podniků v EU (45 %) využívá na činnosti související s provozem a správou výpočetní techniky, softwaru a informačních systémů služby **pouze od zaměstnanců externích ekonomických subjektů**. 15 % podniků v EU si v průměru na ICT úkony **najímá externisty a to i v případě, že zaměstnávají IT odborníky**. Externí pracovníky si kromě využití služeb vlastních zaměstnanců nejčastěji najímají podniky v Belgii (83 % podniků) a v Dánsku (82 %). **Pouze externí pracovníky oslovují nejčastěji podniky v Řecku, Itálii,**

¹ Zdrojem dat pro mezinárodní srovnání je databáze Eurostatu, která byla aktualizována na začátku prosince 2022 a údaje v ní se vztahují k roku 2022 (některé k roku 2021): <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/comprehensive-database>

Polsku, na Slovensku, v Portugalsku a ve Slovinsku. Ve všech zmíněných zemích je to více než polovina podniků.

- **Vlastní zaměstnance** nebo zaměstnance mateřské firmy či jiných příbuzných firem využívá k provádění činností souvisejících s **provozem a správou výpočetní techniky** v průměru 41 % podniků v EU27. Nejčastěji jde o podniky ve Finsku, Lotyšsku nebo Švédsku, ve všech těchto zemích je to více než 61 % podniků. České podniky jsou v tomto ukazateli (46 %) nad průměrem EU, který za rok 2022 činil 41 % podniků. Pokud se zaměříme jen na podniky, které úkony související s jejich ICT **svěřují pouze vlastním zaměstnancům, jsou české podniky na 6. místě evropského žebříčku**, kterému v tomto ukazateli vévodí podniky v Lotyšsku (45 % podniků).
- Desetina firem (11 %) v Česku nabízela v roce 2021 možnost **specializovaného školení svým zaměstnancům specializujícím se na oblast IT**. Pokud vezmeme v úvahu pouze firmy zaměstnávající IT odborníky, specializované školení jim nabízela více než polovina z nich (54 %), především velké společnosti (77 %), a z hlediska odvětvového to byly nejčastěji firmy působící v činnostech souvisejících s IT (76 %).
- V poskytování školení svým IT odborníkům byly české podniky za rok 2021 na průměru EU (11 %). V porovnání velkých firem poskytujících školení svým IT specialistům jsou české firmy s více než 250 zaměstnanci **ale na nadprůměrném sedmém místě** (64 %), průměr EU za velké podniky činí 58 %. **Patříme tak mezi první desítku zemí, kde více než 60 % velkých podniků vzdělává své IT odborníky** ve specializovaných IT kurzech.
- **Nové IT odborníky** v průběhu roku 2021 **hledalo nebo přijalo** do zaměstnaneckého poměru **7 % podniků** s 10 a více zaměstnanci. Z hlediska velikosti se nejčastěji jednalo o velké společnosti s více než 250 zaměstnanci (43 %). Z pohledu odvětví byla největší poptávka po IT profesionálech ze strany firem zabývajících se činnostmi v oblasti IT (71 %). Nejméně IT odborníků naopak hledaly nebo nově zaměstnaly firmy působící v oblasti stravování a pohostinství, v poskytování ubytování nebo ve stavebnictví. Pokud se v otázce hledání resp. náborem nových IT odborníků zaměříme pouze na firmy, které již tyto osoby zaměstnávají, nové IT specialisty hledaly nebo přijaly dvě pětiny z nich (38 %).
- České firmy **méně často než v jiných evropských zemích hledají nebo přijímají nové IT specialisty**. Průměr EU27 byl v tomto ukazateli za rok 2021 9 % podniků, v ČR to bylo 7 % podniků. Nové IT odborníky v roce 2021 hledaly nebo nově zaměstnaly nejčastěji podniky v Dánsku (19 % podniků), nejméně často naopak na Slovensku, v Polsku, v Lotyšsku, Rumunsku nebo Itálii (ve všech zemích shodně 5 % podniků).
- **Problém zaplnit** v roce 2021 **volná místa vyhrazená pro IT odborníky s odpovídající kvalifikací** mělo v Česku 6 % podniků (resp. 29 % firem, které je již zaměstnávají). Tyto problémy uvádějí výrazně častěji velké firmy s 250 a více zaměstnanci (34 % všech velkých firem, resp. 41 % velkých firem, které je již zaměstnávají). Problém najít vhodné IT specialisty deklarovaly v roce 2021 dvě třetiny podniků působících v oblasti IT, třetina podniků v telekomunikačních činnostech a čtvrtina podniků v mediálním sektoru.
- V tomto ukazateli jsou podniky v Česku za rok 2021 na unijním průměru. S problémem nalézt vhodné IT odborníky se nejvíce potýkají podniky na Maltě, v Dánsku, v Nizozemsku a v Belgii (více než 11 % podniků), nejméně naopak v Polsku (2 % podniků). Problém nalézt vhodné IT odborníky se týká ve všech zemích nejčastěji velkých podniků s více než 250 zaměstnanci. Nejvíce velkých podniků s problémy zaplnit v roce 2021 volná místa vyhrazená pro IT odborníky s odpovídající kvalifikací byla na Maltě (57 %), v Belgii (53 %) a v Dánsku (51 %). Velkých podniků v Česku s tímto problémem je 34 %.

Tab. 7.1: Zaměstnávání IT odborníků v podnicích s 10 a více zaměstnanci v ČR; 2022

	podniky zaměstnávající IT odborníky	činnosti související s provozem a správou výpočetní techniky provádí:			IT odborníci zaměstnaní v podnicích
		zaměstnanci	zaměstnanci mateř.firmy	zaměstnanci jiného subjektu či živnostníci	
	<i>podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané velikostní a odvětvové skupině (v %)</i>				<i>podíl na celkovém počtu zaměstnanců v dané velikostní a odvětvové skupině (v %)</i>
Podniky celkem (10+)	19,6	37,8	17,2	70,0	3,4
Velikost podniku					
10–49 zaměstnanců	12,4	32,5	11,9	69,7	2,9
50–249 zaměstnanců	38,3	52,3	31,8	72,0	3,1
250 a více zaměstnanců	83,0	83,3	61,5	66,8	3,8
Odvětví (ekonomická činnost)					
Zpracovatelský průmysl	21,4	41,1	17,4	72,4	1,1
Výroba a rozvod energie, plynu, tepla	19,1	35,6	26,0	61,9	1,2
Stavebnictví	7,3	25,6	6,0	71,4	0,6
Obchod a opravy motorových vozidel	16,4	33,1	16,3	81,3	1,1
Velkoobchod	21,5	40,8	27,6	71,6	1,6
Maloobchod	16,9	37,1	15,5	72,6	1,5
Doprava a skladování	11,0	34,3	12,4	66,3	0,9
Ubytování	9,2	23,8	5,9	81,1	0,4
Stravování a pohostinství	2,7	24,8	7,5	66,5	0,4
Činnosti cestovních agentur a kanceláří	29,7	43,7	23,0	74,5	10,1
Audiovizuální činnosti; vydavatelství	56,2	64,4	24,8	63,2	17,2
Telekomunikační činnosti	75,4	84,4	27,9	46,9	19,5
Činnosti v oblasti IT	89,0	87,3	33,5	39,6	54,2
Činnosti v oblasti nemovitostí	16,2	29,2	17,2	72,8	1,1
Profesní, vědecké a technické činnosti	25,6	42,6	26,0	74,6	5,4
Ostatní administrativní a podpůrné činnosti	15,1	31,5	16,2	63,1	1,1

Tab. 7.2: Školení a nábor IT odborníků v podnicích s 10 a více zaměstnanci v ČR; 2021

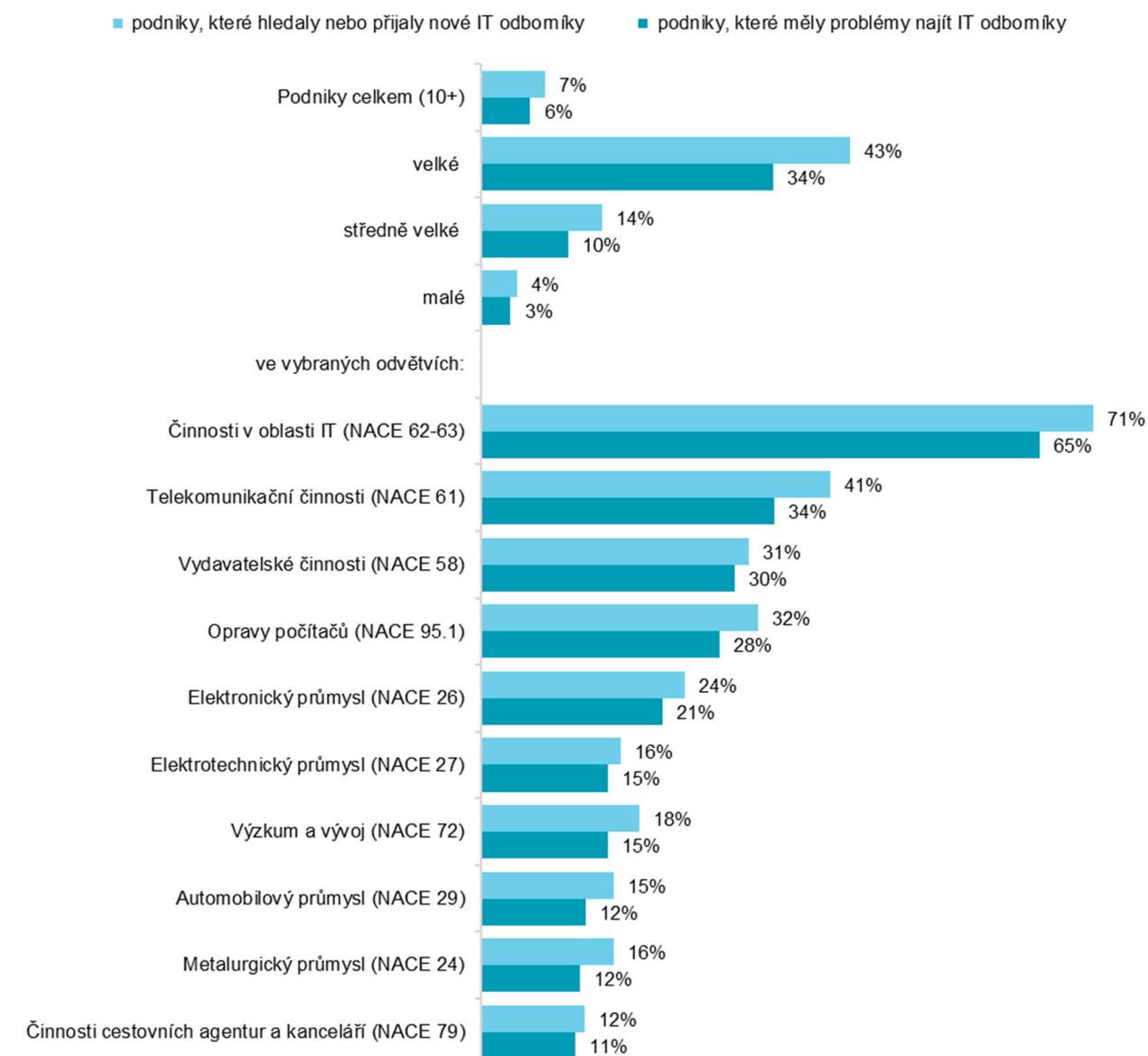
	podniky, které:					
	poskytovaly IT odborníkům školení	hledaly či přijaly nové IT odborníky	měly problémy najít IT odborníky	poskytovaly IT odborníkům školení	hledaly či přijaly nové IT odborníky	měly problémy najít IT odborníky
	<i>podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané velikostní a odvětvové skupině (v %)</i>			<i>podíl na celkovém počtu podniků zaměstnávajících IT odborníky v dané velikostní a odvětvové skupině (v %)</i>		
Podniky celkem (10+)	10,5	7,4	5,7	53,7	38,0	29,2
Velikost podniku						
10–49 zaměstnanců	5,4	4,2	3,4	43,4	34,2	27,3
50–249 zaměstnanců	22,0	14,1	10,1	57,5	36,9	26,4
250 a více zaměstnanců	64,2	42,9	34,0	77,3	51,6	41,0
Odvětví (ekonomická činnost)						
Zpracovatelský průmysl	11,6	7,3	4,9	54,2	34,0	22,7
Výroba a rozvod energie, plynu, tepla	12,1	4,4	3,2	63,2	23,1	16,8
Stavebnictví	3,8	1,8	1,7	51,9	25,2	23,8
Obchod a opravy motorových vozidel	9,4	3,2	1,2	57,6	19,3	7,0
Velkoobchod	8,6	4,1	3,4	40,1	19,2	15,9
Maloobchod	5,9	4,3	3,4	34,9	25,8	20,1
Doprava a skladování	5,5	3,2	1,9	49,6	29,3	17,4
Ubytování	1,7	1,3	0,8	18,2	14,6	8,9
Stravování a pohostinství	1,3	0,8	0,4	49,4	28,2	14,1
Činnosti cestovních agentur a kanceláří	10,5	12,1	10,9	35,3	40,9	36,7
Audiovizuální činnosti; vydavatelství	36,0	28,3	26,0	64,0	50,4	46,3
Telekomunikační činnosti	50,8	40,6	34,2	67,4	53,8	45,4
Činnosti v oblasti IT	68,0	71,3	65,1	76,4	80,1	73,1
Činnosti v oblasti nemovitostí	5,2	2,1	0,8	32,3	12,8	5,2
Profesní, vědecké a technické činnosti	13,8	10,5	6,6	53,7	40,8	25,9
Ostatní administrativní a podpůrné činnosti	6,8	4,6	3,5	45,1	30,7	23,5

Zdroj: Český statistický úřad, 2022

Graf 7.1: IT odborníci zaměstnaní podniků s 10 a více zaměstnanci v ČR

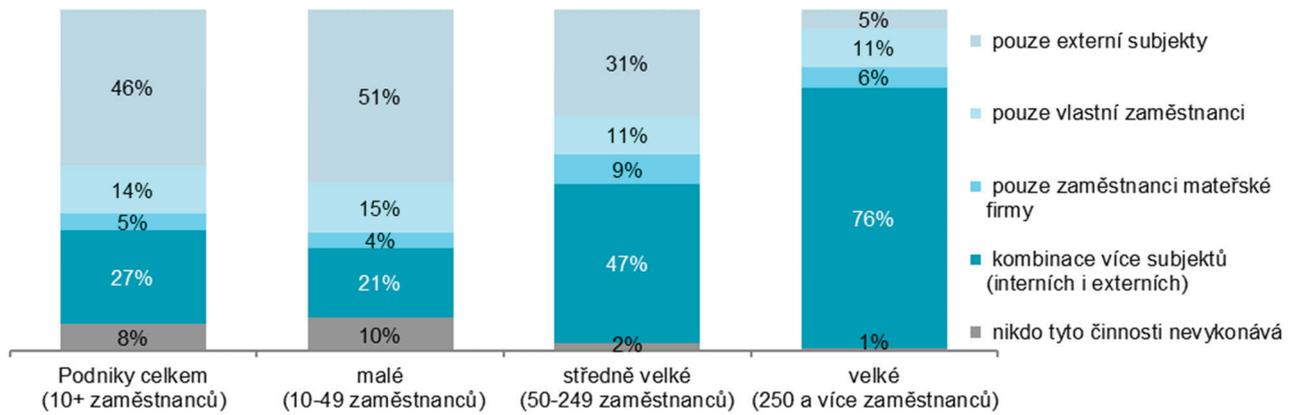
Graf 7.2: Zaměstnávání IT odborníků v podnicích s 10 a více zaměstnanci v ČR; 2021

podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané velikostní a odvětvové skupině

Zdroj: Český statistický úřad, 2022

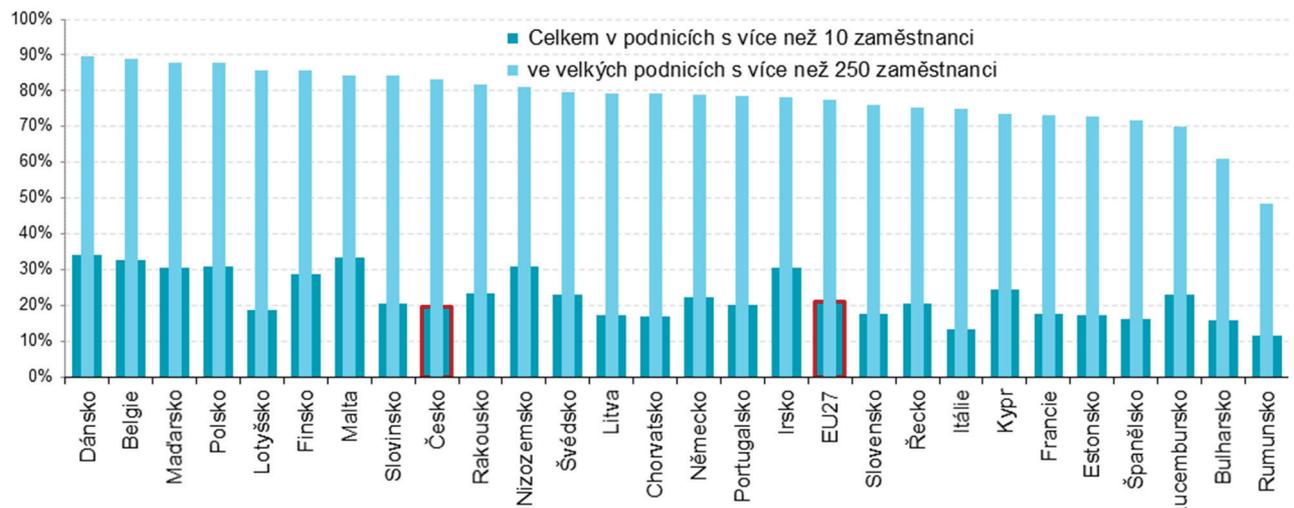
Graf 7.3: Provádění činností souvisejících s ICT v podnicích s 10 a více zaměstnanci v ČR; 2022

podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané velikostní skupině

Zdroj: Český statistický úřad, 2022

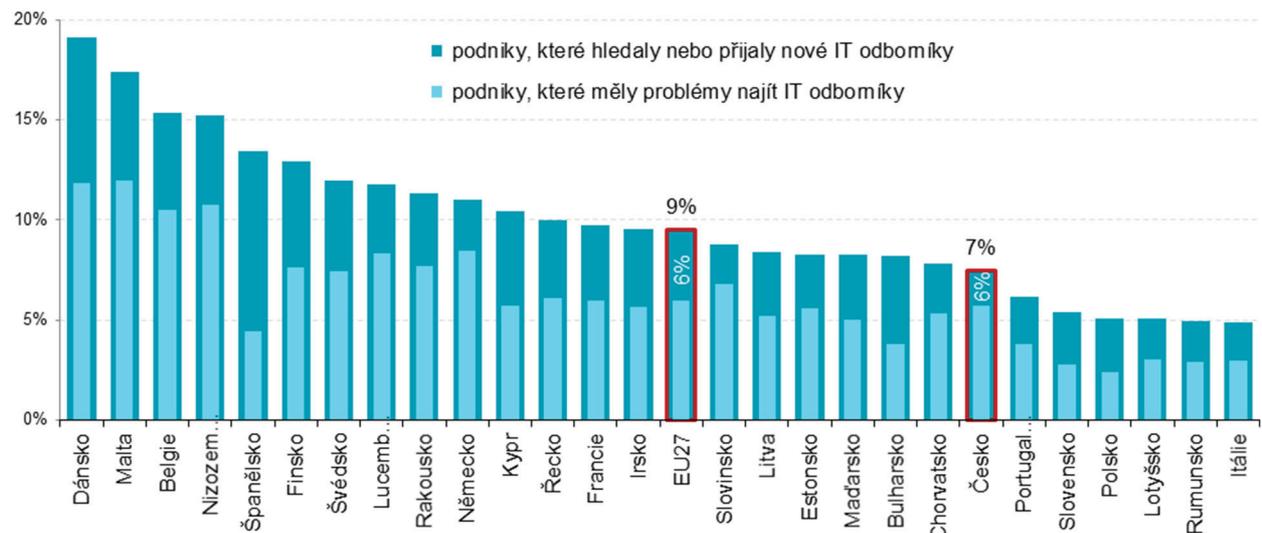
Graf 7.4: Podniky v zemích EU zaměstnávající IT odborníky; 2022

podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané zemi

zdroj dat: Eurostat, prosinec 2022

Graf 7.5: Zaměstnávání IT odborníků v podnicích s 10 a více zaměstnanci v zemích EU; 2021

podíl na celkovém počtu podniků s 10 a více zaměstnanci v dané zemi

zdroj dat: Eurostat, prosinec 2022